

ელექტორატის საარჩევნო ქცევა საქართველოში
2021 წლის ადგილობრივი თვითმმართველობის
არჩევნების მაგალითზე

დათო დოლაბერიძე
ქეთევან გელაშვილი

პოლიტიკის მეცნიერების საბაკალავრო პროგრამა
სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

Email: dato.dolaberidze828@sps.tsu.edu.ge
ketevan.gelashvili906@sps.tsu.edu.ge

აბსტრაქტი

ნებისმიერი დემოკრატიული კონსტიტუციისთვის ხალხის სუვერენიტეტი ამოსავალი პრინციპია, რომლის გამოვლინებაა არჩევნების გზით ხელისუფლების სხვადასხვა ორგანოების ფორმირება. არჩევნების საკითხი საქართველოში, ბოლო პერიოდის ყველაზე აქტუალური თემაა, საზოგადოებას აინტერესებს, თუ როგორი იყო ამომრჩეველთა აქტივობა, რამდენმა ადამიანმა მისცა ხმა, რატომ მიღის ასე ცოტა ადამიანი არჩევნებზე, რა ინვეს მათ ინერტულობას და ა.შ.

კვლევის მიზანია, განისაზღვროს ამომრჩეველთა ქცევის განმსაზღვრელი ფაქტორები, საარჩევნო გარემო, ამომრჩეველებისთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი საკითხები, მათი ქცევა და დამოკიდებულება პარტიებისადმი.

კვლევითი კითხვები შემდეგია: რა არის არჩევნებში მონაწილეობა-არ მონაწილეობის მიზეზები, როგორია დამოკიდებულება, ქცევა პარტიების მიმართ, ასახავს თუ არა კონკრეტული მოქალაქის შეხედულებებს კონკრეტული პარტია, რომელია ყველაზე მნიშვნელოვანი საკითხი არჩევნებში ხმის მიცემისას და რით ხელმძღვანელობენ ამომრჩეველები გადაწყვეტილების მიღების დროს.

საკითხი ეფუძნება რაოდენობრივ კვლევას, კერძოდ - კავკასიის კვლევითი რესურსების ცენტრის (CRRC), კავკასიის ბარომეტრის მონაცემთა ბაზებს. ნაშრომი ძირითადად იქნება მეორადი წყაროების ანალიზი, რომლის საფუძველზეც მოხდება - NDI: საზოგადოების განწყობა საქართველოში, 2021 წლის ივლისი; NED: თბილისის გამოკითხვა საჯარო პოლიტიკის შესახებ, 2021 წლის აგვისტო; ISFED: გამოკითხვა საარჩევნო პროცესებთან დაკავშირებით, 2021 წლის (აგვისტო-სექტემბერი) კვლევის შედეგების შედარება და თემისთვის მნიშვნელოვანი მონაცემების ამოღება.

ჩვენი ორიგინალური კვლევის შედეგად მიღებული ძირითადი მიგნებები ასე გამოიყურება: გარკვეული ლიდერების მიმართ სიმპათია/ანტიპათია, ასაკი, ეთნიკური კუთვნილება, განათლების საფეხური, დასახლების ტიპი, რომელიც განსაზღვრავს ამომრჩეველთა ქცევას. ამასთანავე, ძირითადი ინსტიტუტების მიმართ ნდობის ხარისხი დაბალია, ამომრჩეველი ვერ ხედავს სასურველ პარტიას ან კანდიდატს, ვისაც მისცემს ხმას, შეინიშნება გულგრილობა პოლიტიკის მიმართ და პარტიებს მყარი ელექტორალური ბაზა მხოლოდ ნაწილობრივ გააჩნიათ.

საკვანძო სიტყვები: ამომრჩეველთა ქცევა, ელექტორატი, თვითმმართველობის არჩევნები, პარტია

შესავალი

არჩევნები ქვეყნის პოლიტიკურ პროცესებში ყველაზე ფართომასშტაბიანი და გარდამტეხი ეტაპია, მასში მოსახლეობის უდიდესი ნაწილია ჩართული, რომელიც წყვეტს ქვეყნის მომავალს. როგორც წესი, სწორედ თავისი წარმომადგენლების, რეფერენდუმში, არჩევნებში, პლემბისციტში ჩართულობით და უშუალო დემოკრატიის სხვა ფორმების მეშვეობით ახორციელებს თავის ხელისუფლებას საზოგადოება, რომლებიც სახელმწიფო ხელისუფლების წყაროს წარმოადგენენ (საქართველოს კონსტიტუცია).

ერთია არჩევნების ჩატარება და მეორე ის, თუ როგორ აღიქვამს მას ხალხი. ლეგიტიმიზაცია ნებისმიერი ხელისუფლებისთვის უმნიშვნელოვანესია, იგი ვერ იარსებებს საზოგადოებრივი

მხარდაჭერის გარეშე და ეფუძნება ადამიანის თანხმობას, იყენენ მართულნი (ლეველენი, 2017). სწორედ ამიტომ, მათი მხრიდან უკუკავშირი გარდამტეხს ხდის პროცესს.

სამეცნიერო წრეებში, ხშირია და საარჩევნო პერიოდში განსაკუთრებით აქტუალურია საუბრები ამომრჩეველთა ქცევის შესწავლაზე. პარტიებისთვის, პოლიტიკოსებისთვის, ინტერესთა ჯგუფებისთვის, კრებსითად, საზოგადოებისთვის, საინტერესოა თუ რა ზეგავლენას ახდენს ამომრჩეველის ეთნიკურობა, სქესი, განათლების დონე, საცხოვრისი, სოციალურ-პოლიტიკური და სხვა კერძო ფაქტორი ელექტორალურ ქცევაზე. გარდა იმისა რომ ეს პროცესი საინტერესოა, მას კორელაცია აქვს პროპაგანდისტულ, პროგნოზისტულ, საინფორმაციო, შემეცნებით და სხვადასხვა ტიპის ფუნქციებთან, რაც ეხმარება დაინტერესებულ ჯგუფებს თავისი დღის წესრიგი შესთავაზოს საარჩევნო უბანზე მისულ მოქალაქეს (ბაგრატია, 2020).

2021 წლის თვითმმართველობის არჩევნებზე რეკორდული რაოდენობის აქტივობა შეინიშნებოდა, მიუხედავად პანდემიისა - პირველ ტურზე 51,91%, მეორეზე კი 49,09%, რაც ორივე შემთხვევაში აჭარბებს როგორც პირველ, ისე მეორე ტურზე გამოცხადებულ მოქალაქეთა რაოდენობას, გასულ წლებთან შედარებით.

სწორედ ჩვენი კვლევის მიზანია, განისაზღვროს ამომრჩეველთა ქცევის განმსაზღვრელი ფაქტორები საქართველოში 2021 წლის ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნების მაგალითზე, თუ რის მიხედვით აკეთებს ელექტორატი არჩევანს კანდიდატებს შორის. რომლის მიკვლევაშიც შემდგომი ამოცანები დაგვეხმარება: გაირკვეს თუ რა განაპირობებს ამომრჩეველთა მსგავს დამოკიდებულებას, აქტივობას უბანზე, როგორ აფასებენ პარტიებს, მათ ლიდერებს, რამდენად ენდობიან სხვადასხვა ინსტიტუტებს, ეს საერთო ჯამში, მოგვცემს სურათს, რომელიც ასახავს არჩევნების შედეგებს, ამომრჩეველის პოზიციას, რაც შემდგომში უკვე ყალიბდება ამომრჩეველის ქცევად.

საკვლევი კითხვებია: რა უბიძგებს ამომრჩეველს არჩევნებში მონაწილეობა-არ მონაწილეობაზე, როგორია დამოკიდებულება პოლიტიკური პარტიების მიმართ, ასახავენ თუ არა ისინი ამომრჩეველთა შეხედულებას, ზოგადად რა საკითხებს ანიჭებენ უპირატესობას ხმის მიცემის დროს, რითი ხელმძღვანელობენ საარჩევნო უბანზე და კაბინაში ყოფნისას?

ელექტორატის ქცევა და მისი შესწავლა გვაძლევს იმის თქმის საფუძველს, თუ რა პოზიცია, შეხედულება გააჩნია მას, როგორ აღიქვამენ, აფასებენ მოვლენებს, რის გაკეთებას აპირებენ ამის საპირისპიროდ. იმისათვის, რომ ეს განვსაზღვროთ, აუცილებლად უნდა დავაკვირდეთ სოციოლოგიურ კვლევებს, შევაფასოთ რესპონდენტთა პასუხები, მოვახდინოთ მათი შედარება სხვა ფაქტებთან, რაც შემდგომში უკვე მოგვცემს დასკვნების გამოტანის საფუძველს.

ლიტერატურის მიმოხილვა

დღეს, მსოფლიოს მოსახლეობის თითქმის ნახევარი, დემოკრატიულ სახელმწიფოში ცხოვრობს. ქვეყნები, საზოგადოებები, თუ ინდივიდები ცდილობენ დაამკვიდრონ და დაიცვან დემოკრატიული ღირებულებები, იმისათვის, რომ შექმნან უკეთესი საცხოვრებელი/საარსებო გარემო. როგორც ჩერჩილმა თქვა: „დემოკრატია ყველაზე საშინელი მმართველობის ფორმაა, მაგრამ მასზე უკეთესი არ არსებობს“ (International Churchill Society , 2016) დღეს მმართველობის არსებულ ფორმებს შორის

დემოკრატია საუკეთესოა, რომლის დასამკვიდრებლად მთელი მსოფლიო იღვწის. არჩევნები, მასში მონაწილეობა, ადამიანთა საარჩევნო ქცევა კი მისი ერთ-ერთი მთავარი და მნიშვნელოვანი მახასიათებელია, რომლის გარეშეც დემოკრატიის არსებობა ვფიქრობთ უტოპიაა.

ელექტორატის შეხედულებაზე შეიძლება არაერთმა ფაქტორმა მოახდინოს გავლენა, მათ შორის: მედიამ, მის ირგვლივ არსებულმა სოციუმმა, გარემომ სადაც ის ცხოვრობს და ა.შ. გამომდინარე იქიდან, რომ შიდა პროცესები და გარე გავლენები გარკვეულ ზეგავლენას ახდენს ხმის მიცემის გადანყვეტილებაზე, ცხადია ის ჭეშმარიტად ცვლის დემოკრატიული გადანყვეტილებების მიღების ხარისხსაც. ბრუტერი და ჰარისონი ფიქრობენ, რომ გადანყვეტილება არ არის უბრალო უპირატესობის გამოხატულება, რადგან ამომრჩევლებს აქვთ „როლი“ არჩევნებში და შეუძლიათ განასხვავონ/არჩევანი გააკეთონ „მსაჯებსა“ და „მხარდამჭერებს“ შორის (Michael Bruter, 2020). ბრუტერისა და ჰარისონის შეხედულება საკმაოდ კარგად ასახავს, თუ რა როლი აქვს ამომრჩეველს და რომ არჩევნებში მონაწილეობა, ძალიან მნიშვნელოვანია. ისინი ფიქრობენ, რომ „საჩუქარია“ შეძლო განსხვავება და არჩევანის გაკეთება, ორ ან მეტ სუბიექტს შორის.

ამომრჩევლის ქცევაზე ხშირად გავლენას ახდენს ამომრჩევლის ლოიალობა. უფრო კონკრეტულად კი, ელექტორატში გარკვეულწილად არსებობს კმაყოფილების „ნაზავი“ და გარდა ამისა, საინტერესოა თუ როგორ განიხილავს საკითხებს სხვადასხვა მხარე. არსებობს კორელაცია, წინამდებარე ასპექტებს შორის: როგორ პოულობს ამომრჩეველი კმაყოფილებას იმით, რასაც პარტიამ მიაღწია, თუ როგორ გაუმკლავდა სიტუაციას, და შემდეგ განზრახვას, რომ კვლავ მისცეს ხმა იმავე პარტიას (Thomas R. Palfrey, n.d.). ამომრჩევლისთვის მინოდებული ინფორმაცია გავლენას ახდენს არა მხოლოდ იმაზე, თუ ვის მისცეს ხმა, არამედ საერთოდ აპირებს თუ არა არჩევნებში მონაწილეობას და შესაბამისად, ხმის მიცემას. აღნიშნულს, პალფრეი და პუელი განიხილავენ თავიანთ ნაშრომში - ინფორმაციისა და ხმის მიცემის ქცევის შესახებ. ეს ელემენტები პირდაპირ გავლენას ახდენს იმაზე, თუ სად დევს მხარის იდენტიფიკაცია. ეს დიდწილად განპირობებულია პარტიული დღის წესრიგის ხელმისაწვდომობისა და განხილული თემების გაგებისა და აღიარების უნარით. სქოფილდთან და რივზთან კომბინაციისას, აღინიშნება, რომ იდენტიფიკაციის პროგრესი მოდის აღიარებიდან და ლოიალობა მოჰყვება იმას, თუ რამდენად კმაყოფილები არიან პარტიით, მისი „მოვალეობის“ შესრულებით და თუ ისინი კმაყოფილებას ვერ იპოვიან, მაშინ შემდეგ არჩევნებზე, განმეორებითი კენჭისყრის ალბათობა მაღალია (T.R Palfrey, K.T Poole, 1987).

საარჩევნო ქცევასთან დაკავშირებით საუბრისას არის რამდენიმე საინტერესო ფაქტორი, რომლებიც გასათვალისწინებელია და ამ შემთხვევაში, ხმის მიცემის სამი ფაქტორი, რომელიც ორიენტირებულია კვლევაზე, ეს არის: კლასი, სქესი და რელიგია (Diener, 2020). პირველ რიგში, რელიგია ხშირად არის ფაქტორი, რომელიც გავლენას ახდენს მოქალაქის მიერ პარტიის არჩევაზე. ბოლო წლებში, ხმის მიცემის ეს გაყოფა გადავიდა პროტესტანტების წინააღმდეგ, კათოლიკეების შემფოთებისგან და უფრო მეტი ყურადღება გაამახვილა რელიგიურ და არარელიგიურ მიდრეკილებებზე. მეორე გავლენიანი ფაქტორი არის კლასი. თუ რომელიმე მათგანი ითვლება მუშათა კლასში, ისინი, როგორც წესი, უფრო ხშირად უჭერენ მხარს პოლიტიკური სკალის მარჯვენა მხარეს მყოფ პარტიას, მაშინ როცა საშუალო კლასის ამომრჩევლები უფრო მეტად იდენტიფიცირდებიან პოლიტიკური შკალის მარცხენა მხარეს

არსებულ პარტიასთან. და ბოლოს, ეს არის სქესის გავლენა. ქალები უფრო მეტად უჭერენ მხარს მემარცხენე პარტიებს. ამის ერთ-ერთი ახსნა არის დასაქმება, რადგან ქალები უფრო ხშირად მუშაობენ საჯარო სექტორში. მემარცხენე პარტიები, როგორც წესი, მხარს უჭერენ უფრო ჩართულ კეთილდღეობის სახელმწიფოს და უფრო მეტ დაფინანსებას საჯარო სექტორის სამუშაოებისთვის, ხოლო ადამიანები, რომლებიც დამოკიდებულნი არიან სამსახურზე სამთავრობო სექტორში, ისარგებლებენ მემარცხენე პარტიის პოლიტიკური დღის წესრიგით. ხმის მიცემის მრავალი ქვეყა ურთიერთდაკავშირებულია და ხშირად ერთმანეთზეა აგებული. ეს ფაქტორები ერთმანეთთან (შედგებად, არჩევნების შედეგებთან) მჭიდრო კავშირშია, თუმცა ისინი განსხვავებულია და ინარჩუნებენ თავ-თავის დონეს, რაც რა თქმა უნდა დამოკიდებულია კონკრეტულ ქვეყანაზე და მასში არსებულ მდგომარეობაზე. არ არსებობს პოლარიზაციის უნივერსალური ახსნა და არ არსებობს ზოგადი პასუხი, რომელიც ხსნის ყველა დემოკრატიული ქვეყნის პოლარიზაციას (Brooks C., Nieuwbeerta P. & Manza J., 2006). თითოეულ ფაქტორს (არჩევნებში მონაწილეობის მიზეზები), მნიშვნელობისა და ზეგავლენის სხვადასხვა დონე გააჩნია, რომელიც დამოკიდებულია ქვეყნის საარჩევნო სისტემაზე, იმაზე, თუ რომელი ქვეყანა ხმის მიცემის როგორ სისტემას იყენებს.

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, საზოგადოება, სადაც ადამიანი იზრდება, დიდ გავლენას ახდენს პიროვნების დამოკიდებულებების ჩამოყალიბებასა და ცვლაზე. ლაზარსფელდმა და ბერელსონმა იკვლიეს, თუ რა ახდენს გავლენას ინდივიდის შეხედულებების ჩამოყალიბებაზე და დაასკვნეს, რომ მემკვიდრეობით, მშობლიდან შვილზე ხდება ელექტორალური ქმედებისა და არჩევანის გადასვლა, ეს განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც შვილი ჯერ კიდევ ახალგაზრდა ამომრჩეველია. გარდა ამისა, მათ აღნიშნეს იმის ალბათობა, რომ ერთ სახლში მცხოვრები ზრდასრული ადამიანები, რომლებიც იგივე პარტიას/კანდიდატს მისცემენ ხმას, წარმოადგენს 90%-ს (Lazarsfeld P.F, Berelson B. & Gaudet H, 1944).

როგორც მსოფლიოში, ისე საქართველოში, მოსახლეობის თითქმის ნახევარი არ დადის არჩევნებზე და ამ ფაქტს, რა თქმა უნდა, სხვადასხვა ახსნა აქვს. ცხადია, აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით განსხვავებული მოსაზრებები არსებობს. პოლიტიკის მეცნიერი გია ხუხაშვილი აღნიშნავს, რომ ელექტორალური დისტანცირებულია პოლიტიკური ელიტისგან და ამომრჩეველი მიიჩნევს, რომ ჰყვას ცუდი ხელისუფლება და უარესი ოპორტიუნა ((for.ge), 2016), რაც უთუოდ ახდენს გავლენას ადამიანთა პოლიტიკურ ჩართულობაზე და შესაბამისად, იწვევს აბსენტეიზმს.

2021 წლის თვითმმართველობის არჩევნები გამორჩეული იყო დემინფორმაციული სახის კამპანიებითაც. მანიპულაციური ინფორმაცია საკმაოდ მძლავრი „იარაღი“ იყო ოპონენტებს შორის (IDFI, 2021). ყოველივე ეს კი საკმაოდ დიდ გავლენას ახდენდა ამომრჩეველზე, იწვევდა მათ დაბნეულობას და არ აძლევდა ჯანსაღი დებატებისა და მსჯელობის საშუალებას, რამაც ცხადია გამოიწვია ელექტორალის გულგრილობა და არჩევნებზე პასიურობა.

აღნიშნულ საკითხთან მიმართებით, გარდა ზემოაღნიშნული კვლევებისა თუ შეფასებებისა, არაერთი ექსპერტი გამოთქვამს საკუთარ აზრს და საბოლოოდ, უმრავლესობა თანხმდება, რომ ამომრჩეველთა საარჩევნო ქცევა, ერთგვარად განსაზღვრავს პოლიტიკის „დღის წესრიგს“ და აბსენტეიზმი ერთ-ერთი ყველაზე აქტუალური პრობლემაა, როგორც მსოფლიოში, ასევე - საქართველოში, რომელსაც

არაერთი ფაქტორი იწვევს და მისი მოგვარება, ჯერ-ჯერობით პარადოქსადაც კი ეჩვენებათ (გვეჩვენება).

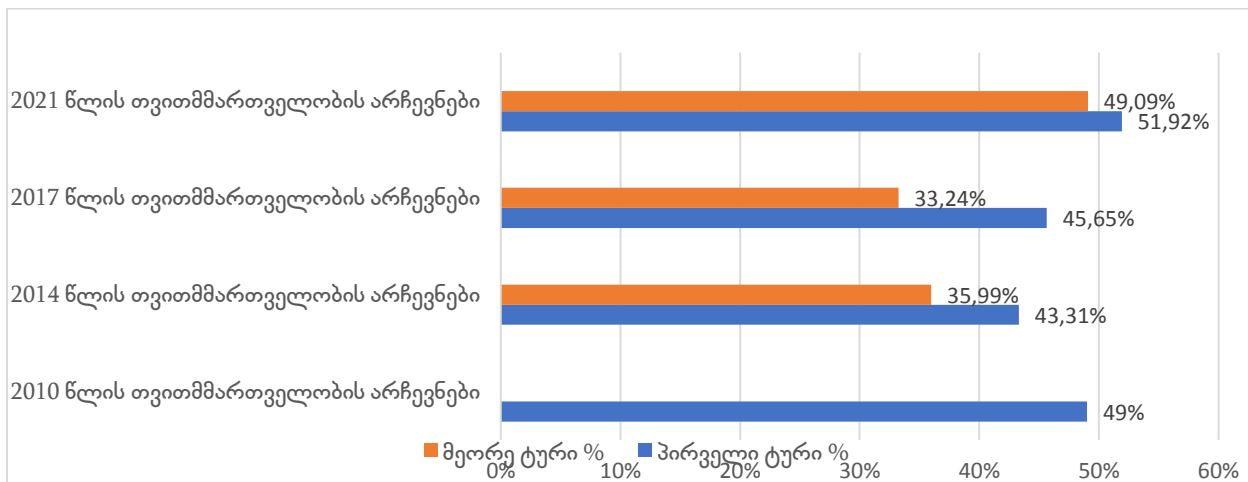
კვლევის მეთოდოლოგია

საკითხი ეფუძნება სოციალურ მეცნიერებათა რაოდენობრივი კვლევის მეთოდს, კერძოდ, კავკასიის ბარომეტრის მონაცემთა ბაზების შესწავლას - 2021 წლის ივლისსა და აგვისტოში ეროვნული დემოკრატიული ინსტიტუტის (NDI) მიერ ჩატარებული საზოგადოების განწყობის კვლევას საქართველოში, 2021 წელს ISFED-გამოკითხვას საარჩევნო პროცესებთან დაკავშირებით და 2021 წლის აგვისტოში NED-ის გამოკითხვას თბილისში, საჯარო პოლიტიკის საკითხების შესახებ, რომელზეც იმუშავა კავკასიის კვლევითი რესურსების ცენტრმა (CRRC).

ნაშრომი ძირითადად იქნება მეორადი წყაროების ანალიზი, რომლის საფუძველზეც მოხდება ჩატარებული კვლევების შედეგების შედარება, გააზრება და საკითხისთვის მნიშვნელოვანი მონაცემების გაანალიზება.

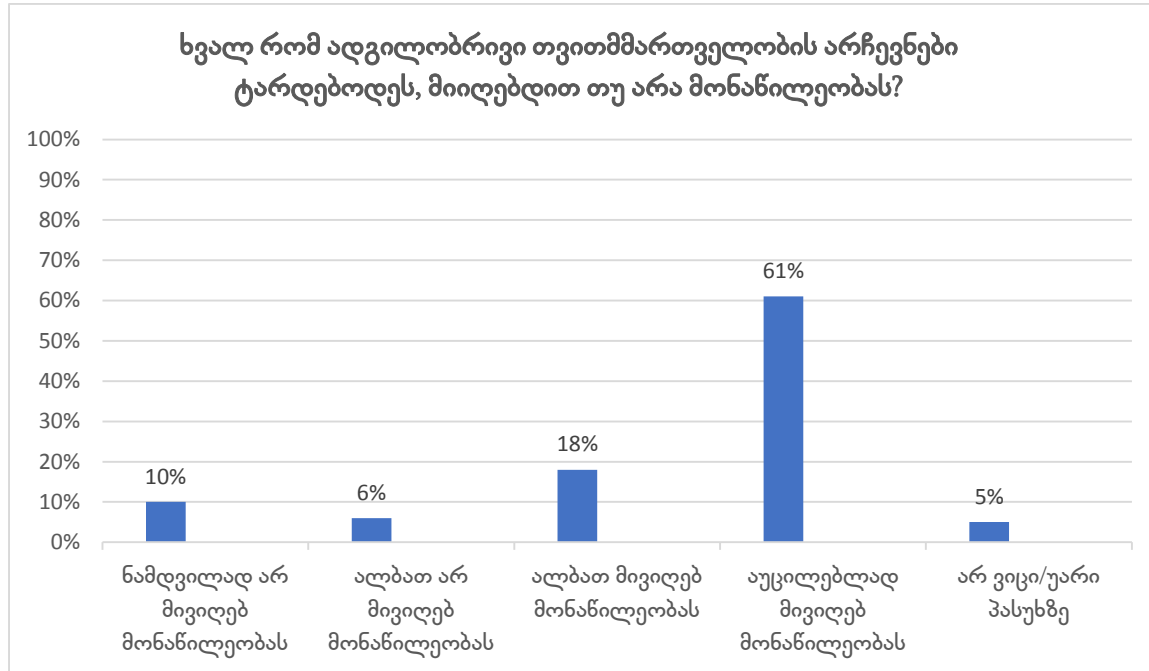
შედეგები/დისკუსია

სანამ დავიწყებთ უშუალოდ ამომრჩეველთა ქცევის განმსაზღვრელ ფაქტორებზე საუბარს, განვიხილოთ გასული დეკადიდან დღემდე ჩატარებული თვითმმართველობის არჩევნებზე ამომრჩეველთა აქტიუობა, რაც არ არის მაღალი - უბანზე 2010 წლის თვითმმართველობის არჩევნებზე ამომრჩეველთა 49% გამოცხადდა, 2014 წლის პირველ ტურზე 43,31%, მეორე ტურზე 35,99%, 2017 წელს პირველზე 45,65%, მეორეზე 33,24%, მაქსიმალური იყო ამომრჩეველთა რაოდენობა 2021 წლის პირველსა და მეორე ტურებზე, 51,92% და 49,09%. არსებული სტატისტიკა გარკვეულ ნიადაგს შეგვიქმნის უკეთესი წარმოდგენა გვექონდეს ამომრჩეველთა დამოკიდებულებებზე საარჩევნო პროცესების მიმართ.

დიაგრამა N1 (წყარო: <https://cesko.ge/>)

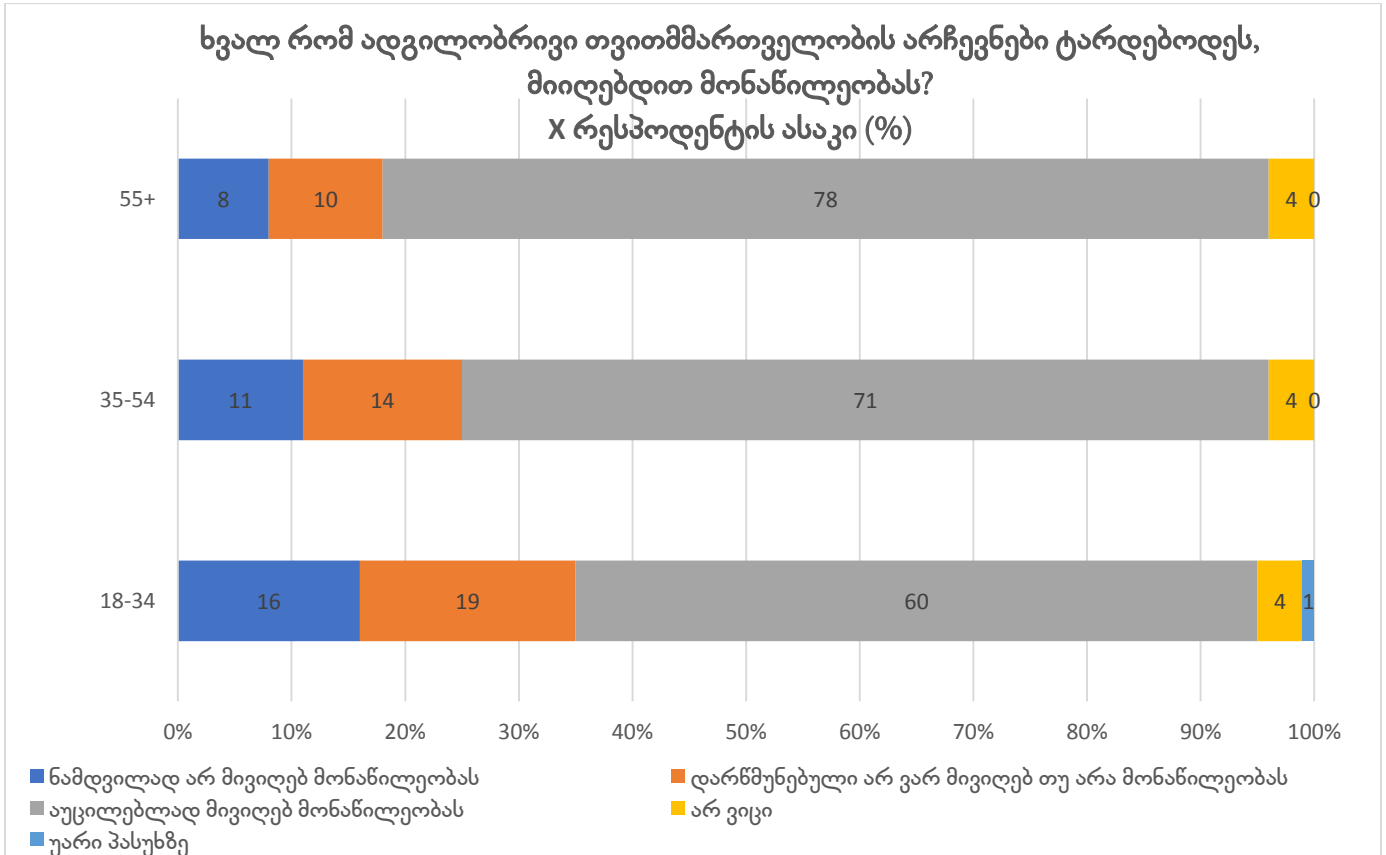
ახლა კი უშუალოდ კვლევაზე გადავიდეთ და განვიხილოთ მონაცემთა ბაზები, რომელთა ანალიზის შედეგად, სხვადასხვა ცვლადების კომბინირების გზით, ჩვენთვის საინტერესო დეტალებს მივაკვლიეთ.

დიაგრამა N2 (წყარო: NDI <https://caucasusbarometer.org/ge/nj2021ge/VOTLCL4/>)

ლაზერფელდის (Lazarsfeld, P. F.) ბერელსონის (Berelson, B.) და გოდეს (Gaudet, H) მიხედვით ახალგაზრდა ამომრჩეველსა და მისი მშობლის თაობის წარმომადგენელს შორის საარჩევნო ქცევის კუთხით მნიშვნელოვანი განსხვავებაა, რაც ნიშნავს იმას რომ ასაკი მნიშვნელოვან ზეგავლენას ახდენს ადამიანზე, ხმის მიცემისას. მონაცემთა ცვლადების კომბინირების მეშვეობით შემდგომი დეტალი გამოვკვეთეთ.

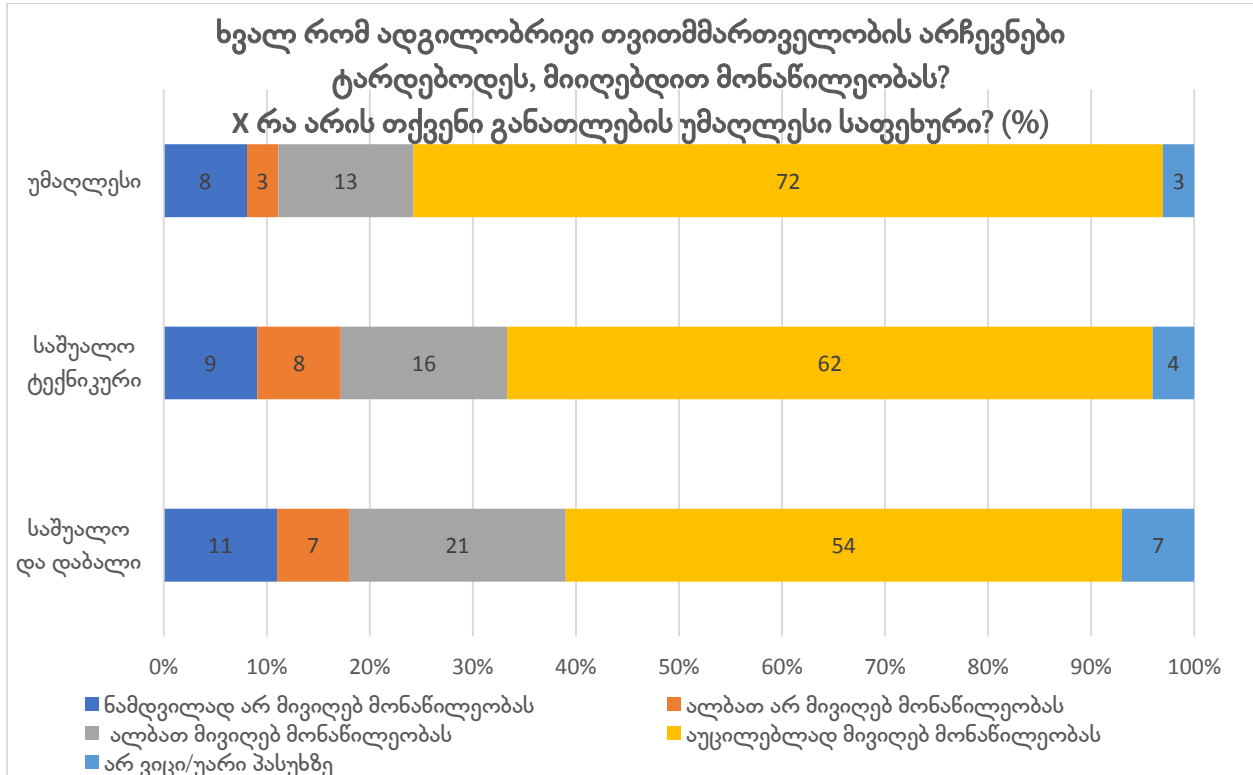
2021 წლის ივლისში NDI-ის გამოკითხულთა 61% აუცილებლად მიიღებდა მონაწილეობას არჩევნებში, 10% დარწმუნებით უარს ამბობდა არჩევნებში მონაწილეობაზე, 6% კი იყო გადაუწყვეტელი ამომრჩეველი. ჩვენ დაგვაინტერესა ვინ იყვნენ ის გამოკითხული ადამიანები, რომლებმაც დააფიქსირეს მსგავსი ტიპის მოსაზრება, ამიტომაც აღნიშნულ შეკითხვას დავადეთ მეორე ცვლადი, რომელიც ასახავს რესპონდენტის ასაკს და ცვლადების კომბინირების ასეთი შედეგი მივიღეთ, 18-34 წლის ასაკის ამომრჩეველთა 60%, ხოლო 55+ ასაკის ამომრჩეველთა 78% დარწმუნებულია რომ ჩაერთვება საარჩევნო პროცესში, რაც გარკვეული დასკვნის გამოტანის საშუალებას გვაძლევს, რომ ასაკი მნიშვნელოვან ზეგავლენას ახდენს ამომრჩეველთა აქტივობაზე.

დიაგრამა N3 (წყარო: NED <https://caucasusbarometer.org/ge/da2021ge/VOTLCL4-by-AGEGROUP/>)

ამავე შეკითხვას დავადეთ განათლების დონის ცვლადიც, გვინტერესებდა განსაზღვრავს თუ არა ამომრჩევლის ქცევას განათლების საფეხური, საინტერესო შედეგი მივიღეთ. საშუალო და დაბალი განათლების საფეხურის მქონე ადამიანთა 54% აუცილებლად მიიღებდა მონაწილეობას არჩევნებში, ხოლო უმაღლესი განათლების საფეხურის მქონე - 72%. ფაქტია, რომ მათ შორის განსხვავება 18%-ია.

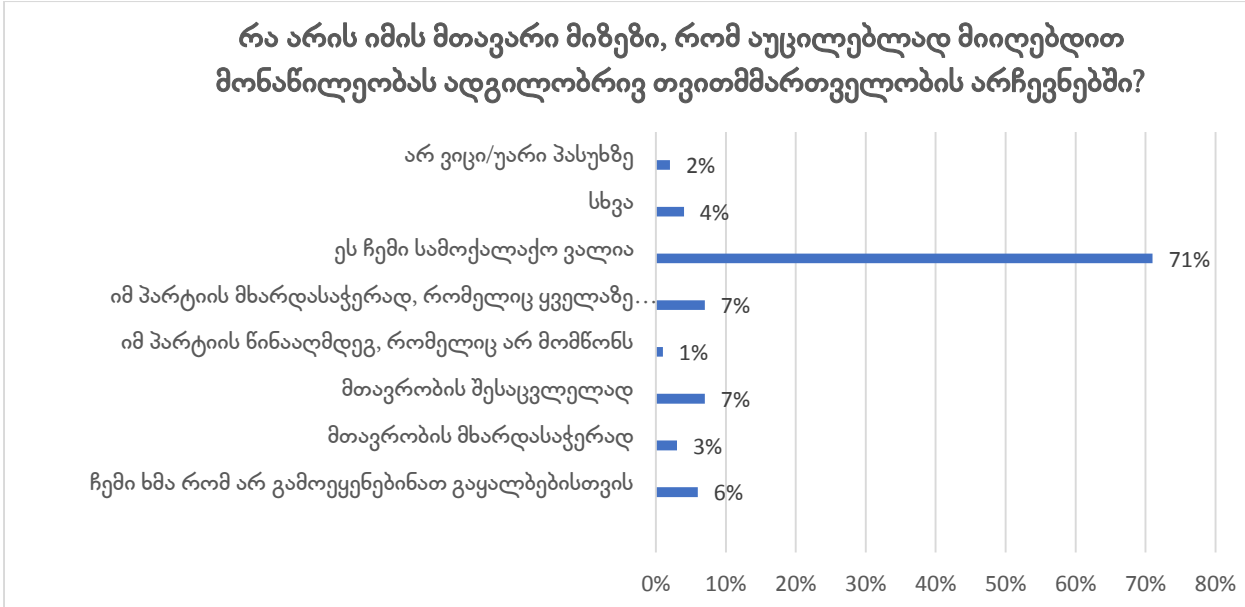

დიაგრამა N4 (წყარო: NDI <https://caucasusbarometer.org/ge/nj2021ge/VOTLCL4-by-RESPEDU/>)

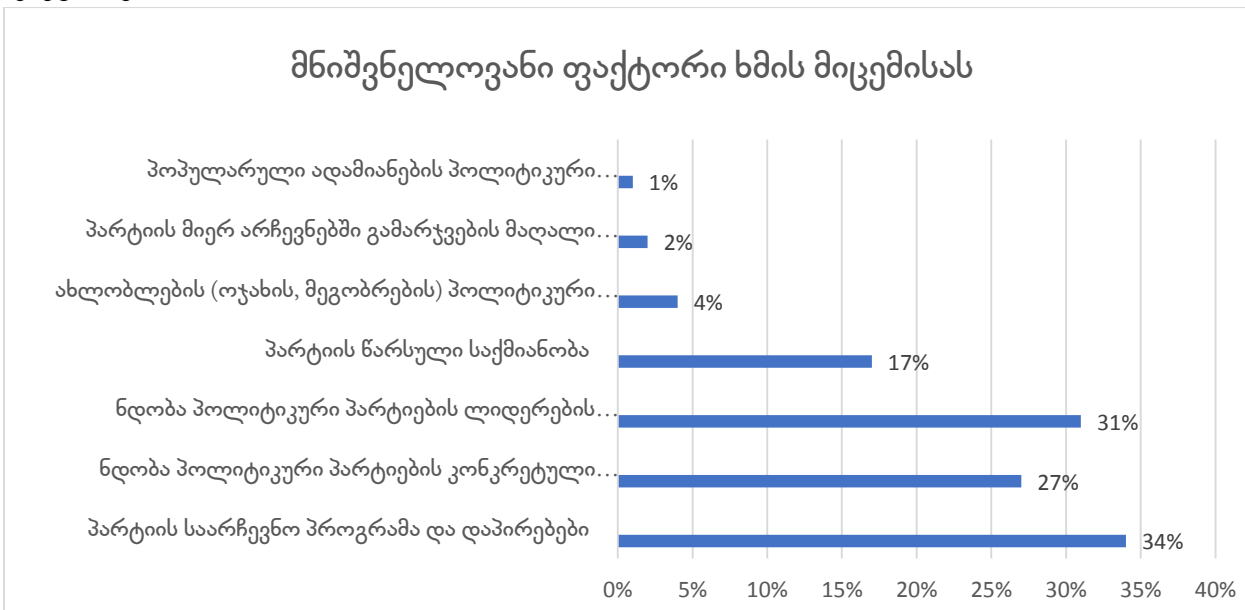
კლემ ბრუკსის (Clem Brooks), პოლ ნიუბერტასა (Paul Nieuwbeerta) და ჯეფ მანზას (Jeff Manza) შეხედულებათა მიხედვით - ქვეყანაში შექმნილი სიტუაცია, გარემოება, სტატუს კვო, მნიშვნელოვან ზეგავლენას ახდენს ადამიანზე, რომელიც უბანზე მიდის და სასურველ კანდიდატს უჭერს მხარს. ამ კუთხით ავტორებმა გამოკვეთეს პოლარიზაციის საკითხი, რომელიც საზოგადოებას ყოფს ორად, რამდენიმე ბანაკად და შუღლს აღვივებს ორივე მათგანში. მათვე აღნიშნეს ამომრჩეველთა გათვითცნობიერების ღონე გარკვეული საკითხების მიმართ, მნიშვნელობა, ზეგავლენა, დამოკიდებულება ქვეყნის საარჩევნო სისტემის და ხმის მიცემის სტილის მიმართ. ამიტომაც, ამ საკითხების ასახსნელად შესაბამისი მონაცემიც მოვიძიეთ.

NED-ის 2021 წლის აგვისტოს ჩატარებული კვლევისას ასეთი შეკითხვა დაისვა - „რა არის იმის მთავარი მიზეზი, რომ აუცილებლად მიიღებდით მონაწილეობას ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნებში?“ - გამოკითხულთა 71%-ის აზრით ეს მათი სამოქალაქო ვალი იყო. 7-7%-ს იყოფს მთავრობის შეცვლის წადილი და აზრობრივი კორელაცია პარტიასთან. უფრო ნაკლებსთვის კი მიზეზი მისი ხმის არ გაყალბება და მთავრობის მხარდაჭერაა.

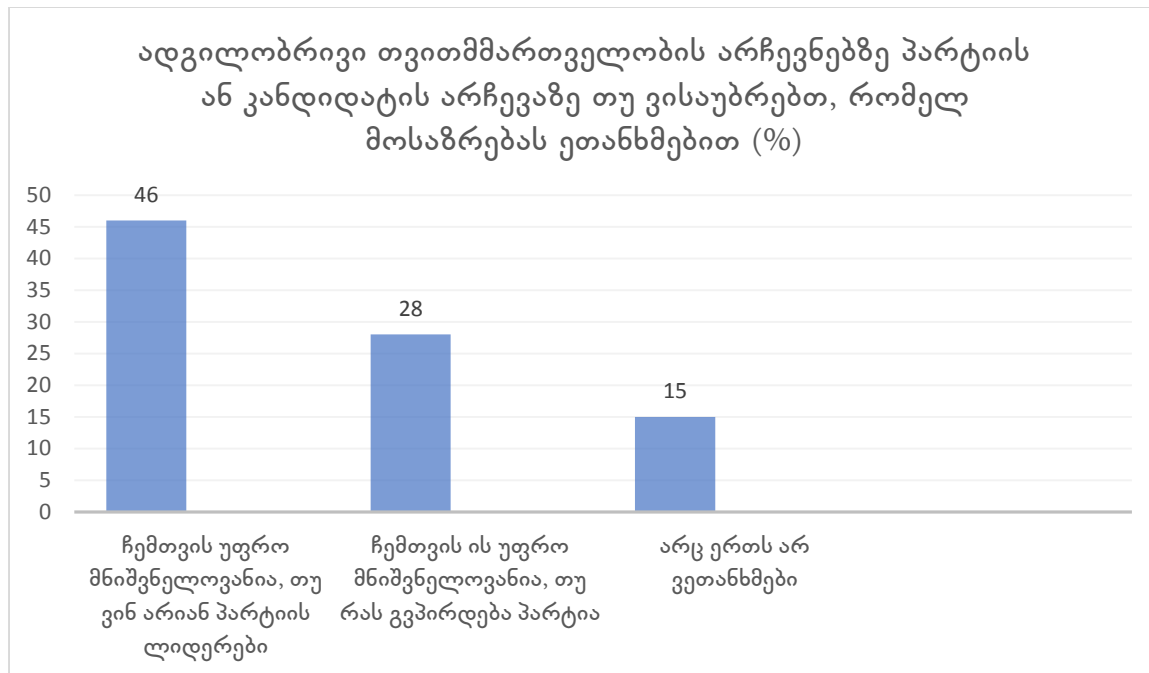
დიაგრამა N5 (წყარო: NED <https://caucasusbarometer.org/ge/da2021ge/VOTEWHY/>)

ISFED-ის აგვისტო-სექტემბრის 2021 წლის გამოკითხვის მიხედვით გამოიკვეთა ის ფაქტორები, რომლებსაც დიდი მნიშვნელობა აქვს ხმის მიცემისას. ამ შემთხვევაში მოსახლეობის უდიდესი ნაწილისთვის, 34%-ისთვის გარდამტეხი პარტიის საარჩევნო პროგრამა და დაპირებებია, 31%-ისთვის პოლიტიკური პარტიების ლიდერების მიმართ ნდობა, 27%-ისთვის თავად კონკრეტული პარტიის წარმომადგენლების მიმართ სიმპათია, უფრო ნაკლებისთვის კი პარტიის წარსული საქმიანობა და სხვა ფაქტორები.

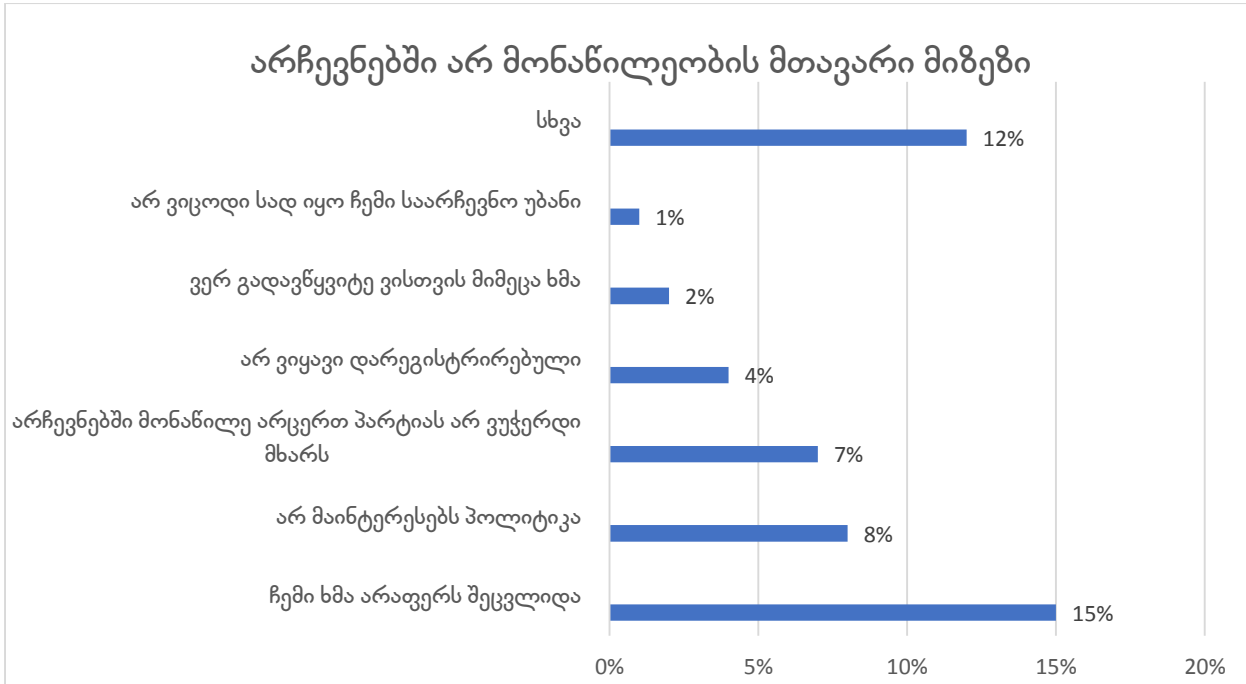
**დიაგრამა N6 (წყარო ISFED: გამოკითხვა საარჩევნო პროცესებთან დაკავშირებით, 2021
<https://caucasusbarometer.org/ge/is2021ge/ELIMPLIKLP/>)**

ლიდერის როლი იკვეთება სხვა გამოკითხვებშიც. შეკითხვაზე - „ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნებზე პარტიის ან კანდიდატის არჩევაზე თუ ვისაუბრებთ, რომელ მოსაზრებას ეთანხმებით?“ - გამოკითხულთა 46% ამბობს რომ მათთვის პარტიის ლიდერია უფრო მნიშვნელოვანი, ხოლო 28%-ისთვის პარტიის საპროგრამო ხედვა და დაპირებები.

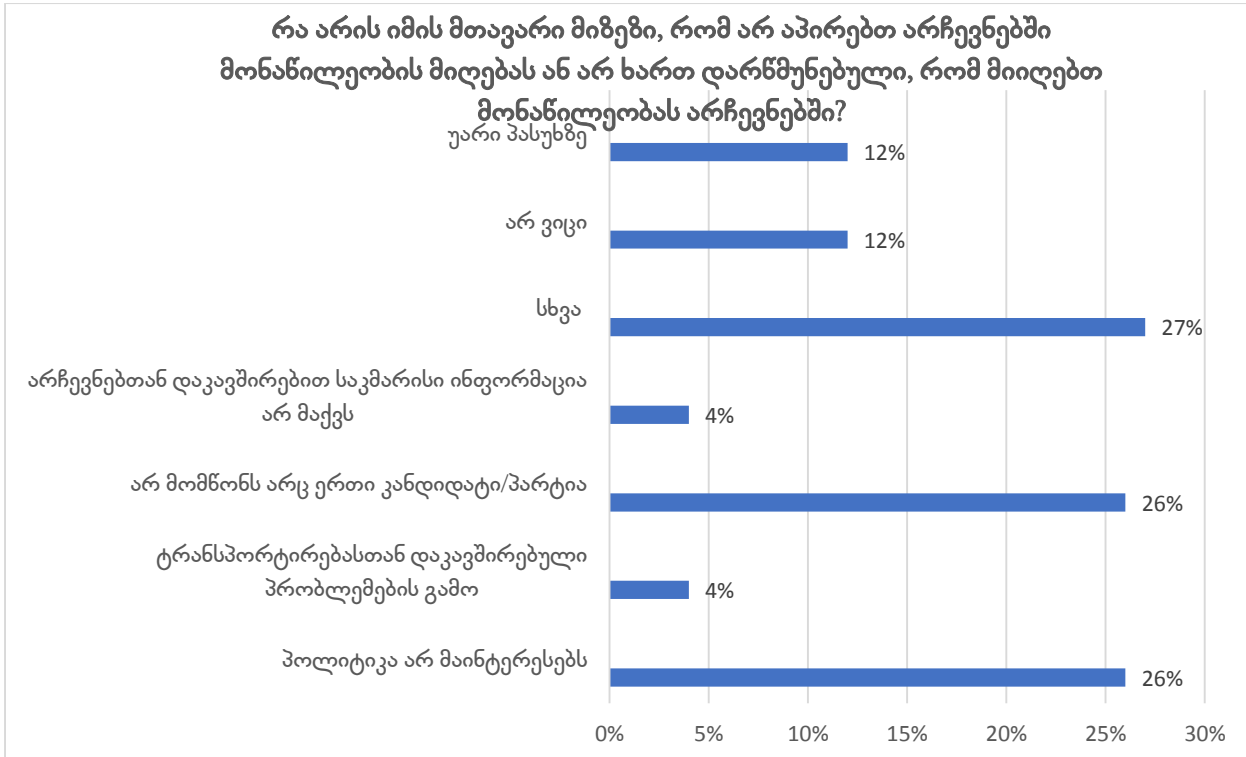
დიაგრამა N7 (წყარო:NED <https://caucasusbarometer.org/ge/da2021ge/TBVOTDCD/>)

საგულისხმოა არჩევნებში არ მონაწილეობის მთავარი მიზეზებიც, რაც მნიშვნელოვნად ასახავს ამომრჩევლის დამოკიდებულებას, შეხედულებებსა და ქცევას. გამოკითხულთა 15%-ისთვის ხმის მიცემა არაფერს შეცვლის, 8%-ისთვის პოლიტიკა არ არის საინტერესო, 7%-ისთვის არცერთი პარტია იღებების გამტარი, ამიტომაც არც ერთს არ უჭერს მხარს.

დიაგრამა N8 (წყარო: ISFED shorturl.at/tyAHU)

მეორე კვლევაში, NED-ის 2021 წლის აგვისტოს ჩატარებულ გამოკითხვაში, იმავე შეკითხვაზე - თუ რატომ არ აპირებს გამოკითხული არჩევნებში მონაწილეობას, ან რატომ არ არის დარწმუნებული რომ ჩაერთოს პროცესში, შემდგომი ტენდენცია გამოიკვეთა - 26-26% ამბობს რომ მათ არ აინტერესებთ პოლიტიკა და არ მოსწონთ არც ერთი კანდიდატი/პარტია, 4-4%-ისთვის პრობლემას ინფორმაციის ნაკლებობა წარმოადგენს ამ საკითხთან დაკავშირებით და უბნამდე ვერ მისვლა, ტრანსპორტირების პრობლემის გამო, ყველაზე მეტი, 27% კი სხვა არგუმენტს ასახელებს.

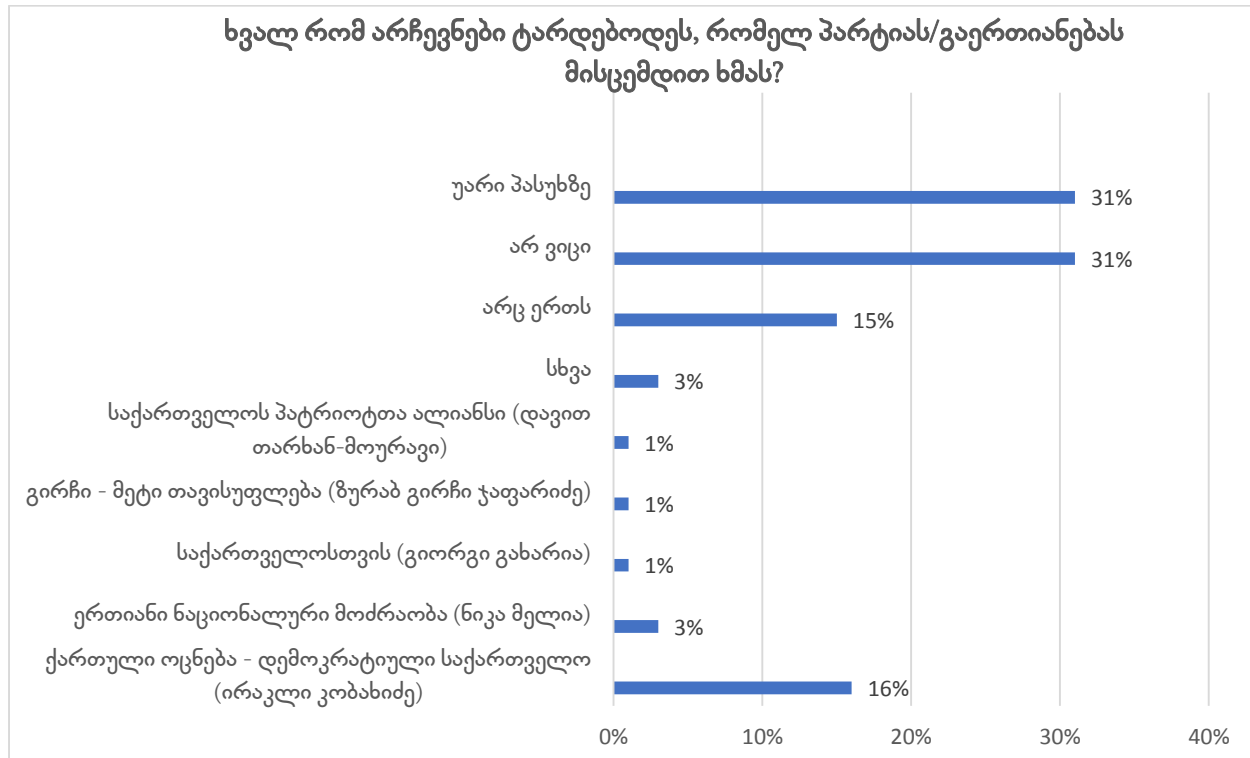
დიაგრამა N9 (წყარო: NED <https://caucasusbarometer.org/ge/da2021ge/NOVOTEWHY/>)

თომას პელფრის (Thomas Palfrey) მიხედვით გარკვეული მიზეზ-შედეგობრივი კავშირი არსებობს პარტიის მიმართ ამომრჩევლის კმაყოფილების კუთხით, თუ როგორ გაართვა თავი მმართველმა, ანდა ოპოზიციურმა პარტიამ ამა თუ იმ პოლიტიკურ კრიზისს, როგორი პოზიცია ეჭირა საკანონმდებლო ორგანოში, აღმასრულებელ ხელისუფლებაში, სამოქალაქო საზოგადოებაში, ვის ან რას დაუჭირა მხარი კანონში ცვლილების შეტანისას, პოლიტიკის კეთებისას. აქვე საგულისხმოა ქეით პოლის (Keith Poole) ხედვაც, რომელმაც გვიბიძგა აგველო პარტიის ცვლადი ქცევის განსაზღვრისას. ავტორების მიხედვით მნიშვნელოვანია პარტიის მიმართ იდენტიფიცირება, რამდენად აღიქვამს, ანალიზებს, ხედავს ამომრჩეველი პარტიულ პოლიტიკას, გეგმას, საქმეს, რამდენად ლოიალურია მის მიმართ, ანდა გააჩნია თუ არა ელექტორალური ბაზა რომელიმე მათგანს. საგულისხმოა კმაყოფილების ინდექსიც. კმაყოფილია კი მოქალაქე არჩეული პარტიით, ვისაც მან მხარი დაუჭირა, აღიარებენ თუ არა მას ლეგიტიმურად, ასრულებს თუ არა დაკისრებულ მოვალეობას, თუ არა, ამომრჩეველთა ბაზის სიმყარე კითხვის ნიშნის ქვეშ დგება. აქედან გამომდინარე, ჩვენ დაგვინტერესა როგორი იყო პარტიების მიმართ საზოგადოების დამოკიდებულება.

ამომრჩეველთა ქცევა პარტიების მიმართ გარდამტეხია, რადგან სწორედ ისინი არიან მთავარი აქტორები მიმდინარე პროცესების, ისინი განსაზღვრავენ ქვეყნის პოლიტიკურ ამინდს და რაღაც კუთხით, ელექტორატის პოზიციის ჩამოყალიბებასაც.

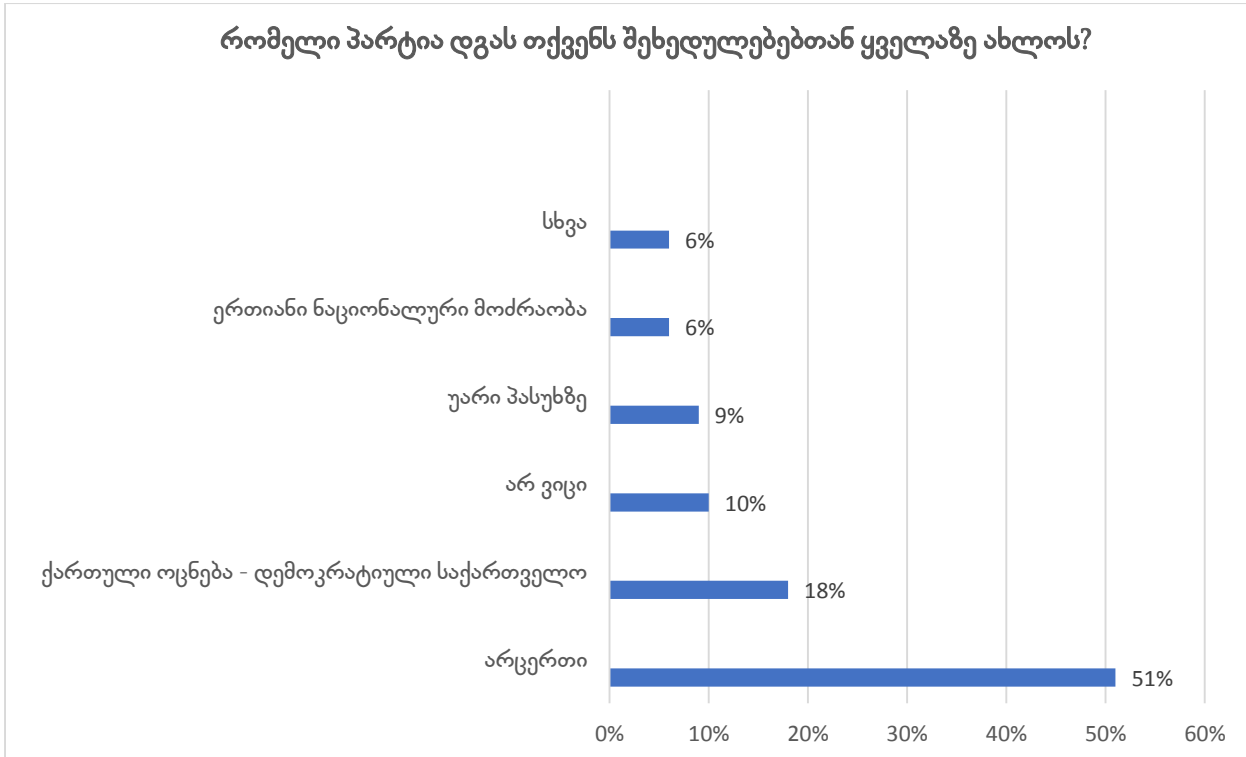
NED-ის 2021 წლის აგვისტოს ჩატარებულ გამოკითხვაში, დასმულ შეკითხვაზე - „ხვალ რომ არჩევნები ტარდებოდეს, რომელ პარტიას/გაერთიანებას მისცემდით ხმას? (%)\“, საინტერესო სურათი

გამოიკვეთა - მხოლოდ 16% ასახელებს მმართველ პარტიას და ამბობს რომ „ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველო“ იქნება მისი არჩევანი. 3% ასახელებს მთავარ ოპოზიციურ პარტიას - „ერთიან ნაციონალურ მოძრაობას“, თითო-თითო პროცენტს ინანილებენ - საქართველოსთვის (გიორგი გახარია), „გირჩი - მეტი თავისუფლება“ (ზურაბ-გირჩი ჯაფარიძის) და საქართველოს პატრიოტთა ალიანსი (დავით თარხან-მოურავი, ირმა ინაშვილი), ამომრჩეველთა უდიდესმა ნაწილმა კი არ იცის ვის, რომელ პარტიას უნდა მისცეს ხმა, ამდენივე პროცენტი უარს აცხადებს პასუხზე. ეს არის პარტიების მიმართ ქცევის ერთი მხარე, ახლა კი განვიხილოთ მეორე, რომელიც უფრო საინტერესოა.

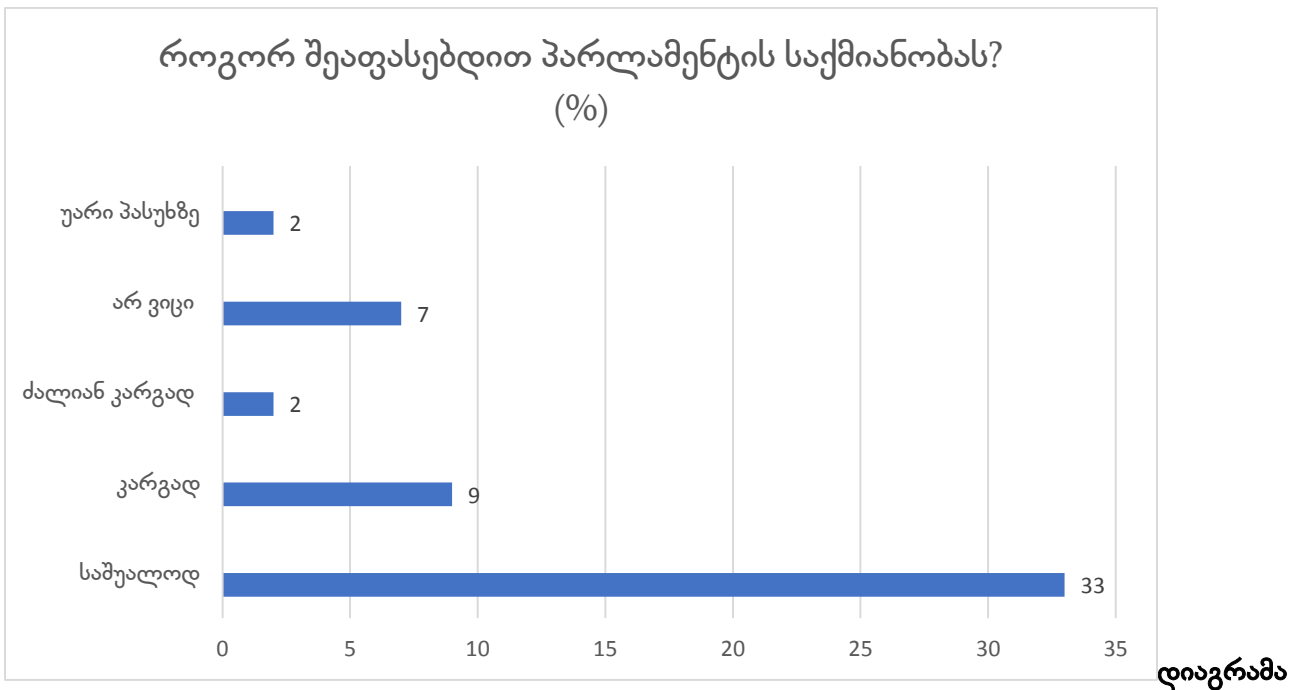

დიაგრამა N10 (წყარო: NED <https://caucasusbarometer.org/ge/da2021ge/VOTPPELG/>)

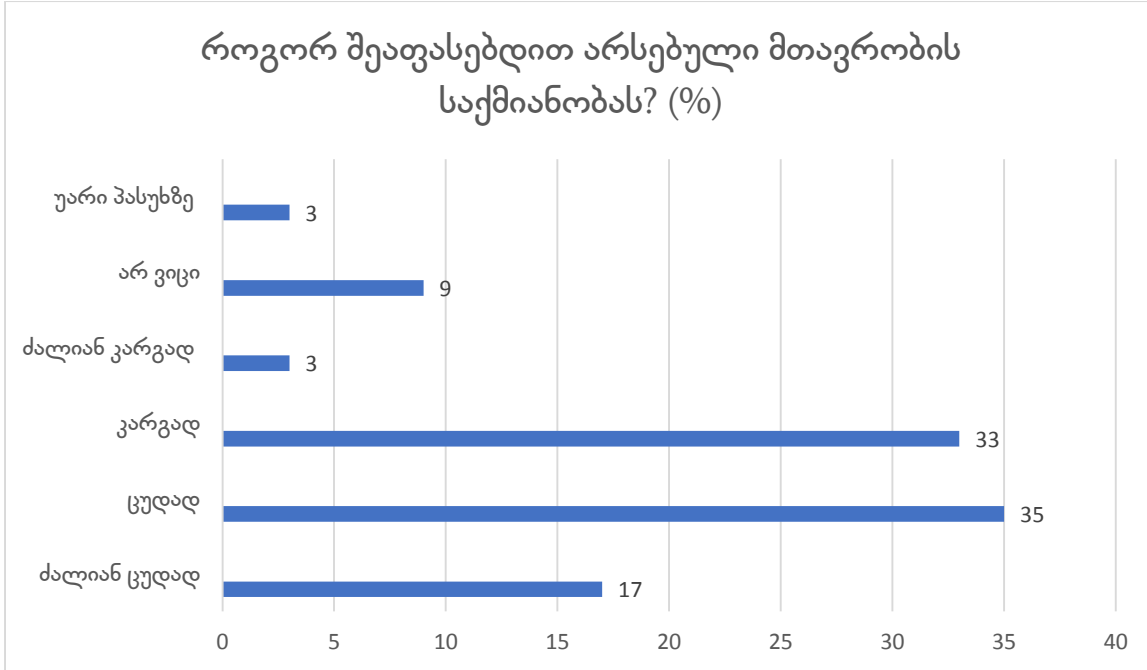
NDI-ს მიერ დასმულ შეკითხვაზე - „რომელი პარტია დგას თქვენს შეხედულებებთან ყველაზე ახლოს?“ (%) გამოკითხულთა ნახევარზე მეტი, 51% ამბობს რომ არცერთი. 18% ასახელებს მმართველ პარტიას, 6% კი - „ერთიან ნაციონალურ მოძრაობას“. 10%-მა პასუხი არ იცის, 9% კი უარს აცხადებს მასზე. უკანასკნელი ორი დიაგრამა საკმაოდ კარგ წარმოდგენას გვიქმნის ქართულ პოლიტიკურ პარტიებზე, მათ ხედვებზე, საზოგადოების მხრიდან მათ მიმართ დამოკიდებულებებზე, რასაც ჩვენ დასკვნებში ავსახავთ.

დიაგრამა N11 (წყარო: NDI <https://caucasusbarometer.org/ge/nj2021ge/PARTSUPP/>)

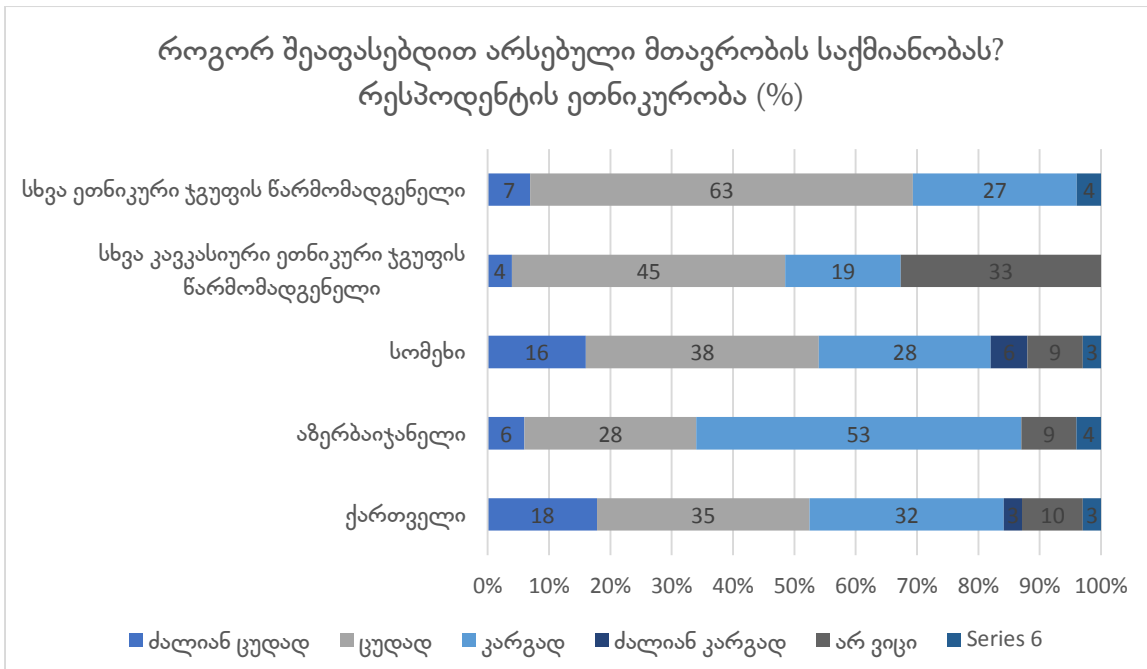

დიაგრამა N12 (წყარო: NDI shorturl.at/dzJY9)

დიაგრამა N13 (წყარო: NDI shorturl.at/hGIQU)

პოლიტიკურ ინსტიტუტებს შორის პარლამენტი და მთავრობა, ცალსახად გამორჩეული ორგანოებია, რომელთა მიმართ ნდობის ხარისხი შესაბამისად მაღალი უნდა იყოს, თუმცა სტატისტიკა სულ სხვას გვიჩვენებს. NDI-ს მიერ ჩატარებული გამოკითხვის თანახმად, გამოკითხული მოსახლეობის 47% უარყოფითად აფასებს პარლამენტის, ხოლო 52% - მთავრობის საქმიანობას, რაც ხაზს უსვამს მათ მიმართ ნდობის ძალიან დაბალ მაჩვენებელს.

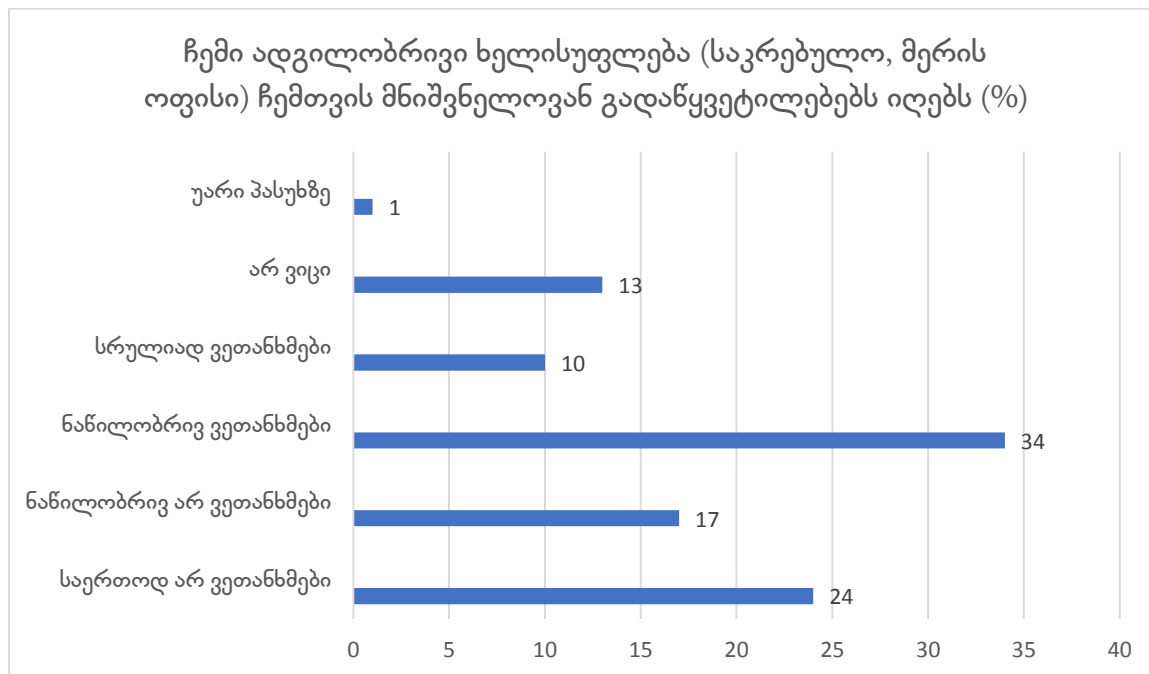

დიაგრამა N14 (წყარო: NDI <https://caucasusbarometer.org/ge/nj2021ge/RATEGOV4-by-ETHNIC/>)

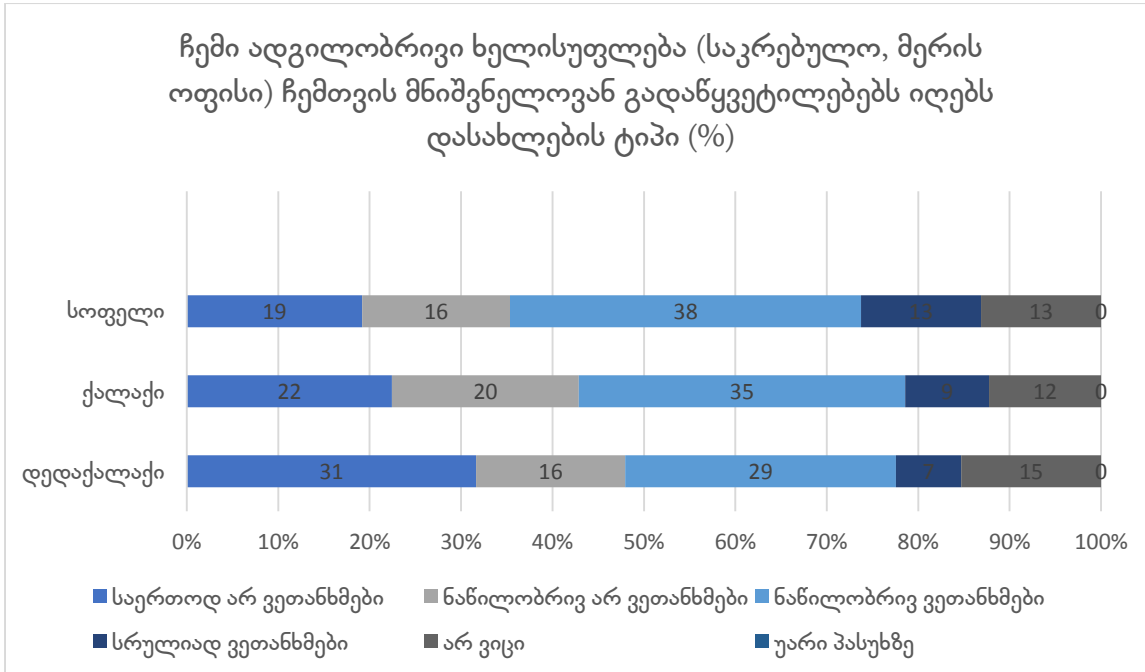
ფსიქოლოგიის პროფესორის, ედ დინერის მიხედვით (Ed Diener) ეთნიკურობა და სქესი მნიშვნელოვან ზეგავლენას ახდენს მოქალაქის მიერ ამა თუ იმ პარტიის არჩევაზე, ამიტომაც ცვლადების კომბინირების გზით ჩვენთვის საინტერესო დეტალებს მივაკვლიეთ.

ამავე გამოკითხვაში, ეთნიკურობის მიხედვით გამოკითხული მოსახლეობის პასუხებს შორის, აშკარა მკვეთრი სხვაობაა და მაგალითად, თუ ქართველი მოსახლეობის მხოლოდ 35% აფასებს მთავრობის საქმიანობას დადებითად, ეს მაჩვენებელი რადიკალურად განსხვავებულია აზერბაიჯანელ გამოკითხულ მოსახლეობასთან, რომელთა 53%-ს მოსწონს მთავრობის საქმიანობა, შესაბამისად, ეთნიკურობა გარკვეულ გავლენას ახდენს ადამიანთა შეხედულებების ჩამოყალიბება-განვითარებაზე.

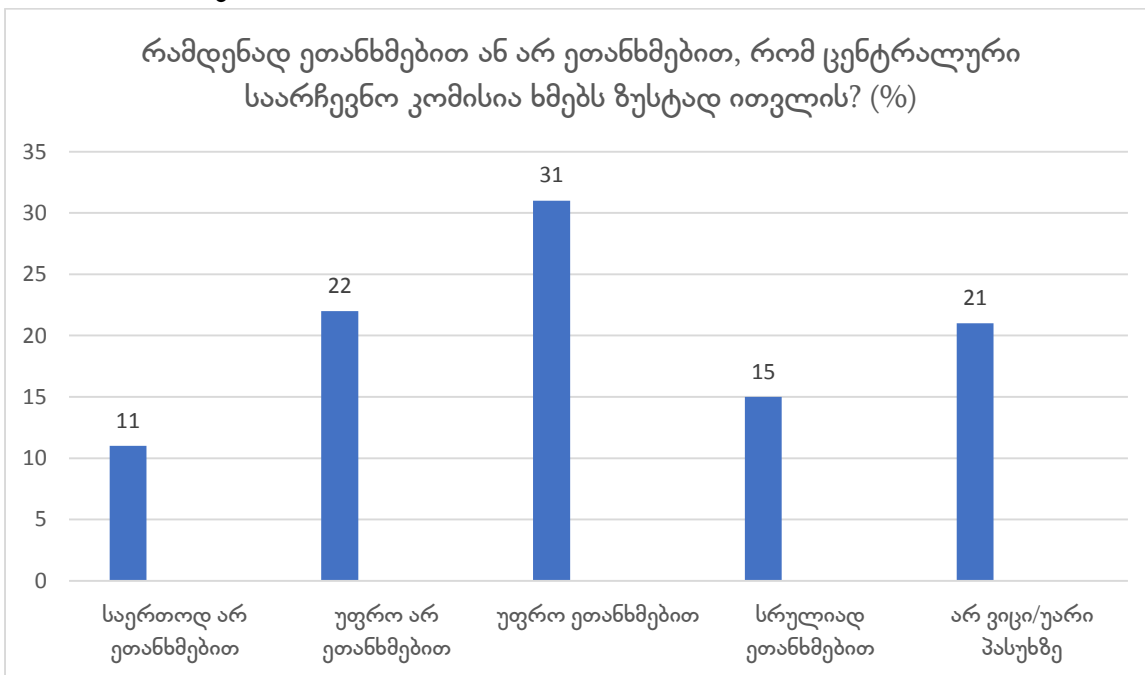
დიაგრამა N15 (წყარო: NDI <https://caucasusbarometer.org/ge/nj2021ge/LOGGLEG/>)

როდესაც საუბარია ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნებსა და ნდობის ხარისხთან დაკავშირებით, აუცილებლად უნდა გავუსვათ ხაზი ადგილობრივი ხელისუფლების (საკრებულო, მერი) საქმიანობას და NDI-ის მიერ ჩატარებული გამოკითხვიდან გამომდინარე, მოსახლეობის 41% ამბობს, რომ აღნიშნული ორგანო არ იღებს მისთვის/მოსახლეობისათვის მნიშვნელოვან გადაწყვეტილებებს.

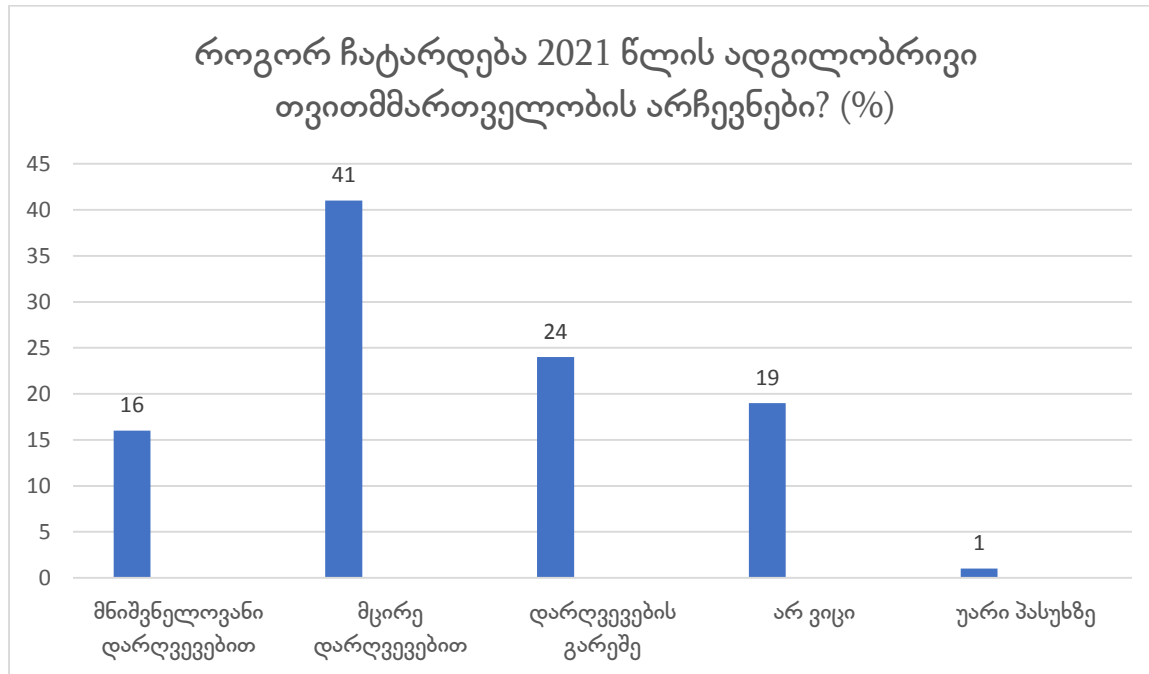
დიაგრამა N16 (წყარო: NDI <https://caucasusbarometer.org/ge/nj2021ge/LOGGLEG-by-SETTYPE/>)

ხოლო, იგივე კითხვაზე დასახლების ტიპის მიხედვით გამოკითხული მოსახლეობიდან, დედაქალაქში მცხოვრებთა მხოლოდ 36%-ია კმაყოფილი ადგილობრივი მთავრობის საქმიანობით და სხვაობა აშკარად კარდინალურია, სოფელში მცხოვრებ მოსახლეობასთან შედარებით, რადგან მათ 51%-ს მოსწონს მათი მუშაობა.

დიაგრამა N17 (წყარო: ISFED <https://caucasusbarometer.org/ge/is2021ge/CECVTC/>)

ISFED-მა ჩაატარა გამოკითხვა ცენტრალური საარჩევნო კომისიის მიმართ, რომელიც საარჩევნო პროცესების წარმართვის მთავარი აქტორია, მისი ლეგიტიმაცია კი უდრის არჩევნების ლეგიტიმაციას. საგულისხმოა ხალხის ნდობის ხარისხის მაჩვენებელი ამ ინსტიტუციის მიმართ, რამაც ნათელყო, რომ ის არ სარგებლობს ადამიანთა დიდი ნდობით, რადგან გამოკითხული მოსახლეობის 33% მიიჩნევს, რომ ცესკო ხმებს არ ითვლის ზუსტად, რაც საკმაოდ მაღალია.

დიაგრამა N18 (წყარო: ISFED <https://caucasusbarometer.org/ge/is2021ge/CNDLELC/>)

და ბოლოს, საინტერესოა გამოკითხულთა ხედვაც, პროგნოზი თუ როგორ ჩატარდება 2021 წლის თვითმმართველობის არჩევნები? რადგან ესეც ერთგვარად ასახავს ამომრჩევლის წინასწარ დამოკიდებულებას, როგორც პოლიტიკური პროცესების მიმართ, ისე ზოგადად, საარჩევნო გარემოსთან მიმართებით. აღნიშნული გამოკითხვა ISFED-მა ჩაატარა და სტატისტიკიდან გამომდინარე, გამოკითხულ ადამიანთა უმრავლესობა, კერძოდ 57% მიიჩნევს, რომ არჩევნები ჩატარდება დარღვევებით, რაც კვლავ ხაზს უსვამს ინსტიტუტების მიმართ უნდობლობას.

დასკვნა

გამოკითხულთა 52% თუ უარყოფითად აფასებს მთავრობის საქმიანობას, 47% პარლამენტის საქმიანობას, 41% თვლის რომ ადგილობრივი თვითმმართველობა არ იღებს მნიშვნელოვან გადაწყვეტილებებს, 33% არ ეთანხმება ცენტრალური საარჩევნო კომისიის მიერ გამოცხადებულ შედეგებს, ხოლო ამომრჩეველთა 57%-ს მიაჩნია რომ არჩევნები დარღვევებით წარიმართება - ეს ნიშნავს რომ სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმართ ნდობის ხარისხი დაბალია; (პოლიტიკური აპათია) თუ ამომრჩეველთა 31%-მა არ იცის ვის მისცემს ხმას, 31% უარს აცხადებს პასუხზე და 16%-ს გადაწყვეტილი არ აქვს, წავა თუ არა არჩევნებზე - ვერ ხედავენ სასურველ პარტიას ან კანდიდატს, ვისაც მისცემდნენ ხმას, ეს არის გულგრილობა პოლიტიკის მიმართ.

თუ გამოკითხულთა 51% ფიქრობს, რომ არც ერთი პარტია არ ღვას მის შეხედულებებთან ახლოს - ეს ფაქტი მეტყველებს იმაზე, რომ პარტიებს მყარი ელექტორალური ბაზა მხოლოდ ნაწილობრივ გააჩნიათ.

თუ გამოკითხულთა 31%-სთვის ხმის მიცემის დროს, ყველაზე მნიშვნელოვანი ფაქტორი პარტიების ლიდერების მიმართ ნდობაა, ხოლო 46% ფიქრობს, რომ კანდიდატის არჩევასას მისთვის უფრო მნიშვნელოვანი პარტიის ლიდერია - მაშინ, გარკვეული ლიდერების მიმართ სიმპათია/ანტიპათია ქცევის განმსაზღვრელი ფაქტორია.

თუ 18-34 წლის ასაკის ამომრჩეველთა 16% ნამდვილად არ მიიღებს მონაწილეობას არჩევნებში, ხოლო 60% აუცილებლად მიიღებს და 55+ ამომრჩევლების 8% არ მიიღებს მონაწილეობას და 78% მიიღებს - მაშინ, ასაკი ქცევის ერთ-ერთი განმსაზღვრელი ფაქტორია.

თუ ქართული დასახლებების მცხოვრებთა 32%, ხოლო უმცირესობათა 53% უარყოფითად აფასებს მთავრობის საქმიანობას - მაშინ, ეთნიკური კუთვნილება ქცევის ერთ-ერთი განმსაზღვრელი ფაქტორია.

თუ საშუალო და დაბალი განათლების საფეხურის მქონე გამოკითხულთა 54% და უმაღლესი განათლების მქონეთა 72% ამბობს, რომ აუცილებლად მიიღებს მონაწილეობას არჩევნებში - მაშინ, განათლების საფეხური ქცევის განმსაზღვრელი ფაქტორია.

თუ დედაქალაქში მცხოვრებთა 36%, ხოლო სოფელში მცხოვრებთა 51% ეთანხმება, რომ ადგილობრივი ხელისუფლება მისთვის მნიშვნელოვან გადაწყვეტილებას იღებს - მაშინ, დასახლების ტიპიც განსაზღვრავს ამომრჩეველთა ქცევას.

ბიბლიოგრაფია

- ბაგრატია თ. (2020). ქალი ამომრჩევლის ელექტორალური ქცევის ირაციონალური და რაციონალური ასპექტები. აღმოსავლეთ ევროპის მრავალპარტიული დემოკრატიის ცენტრი (EECMD) <https://cutt.ly/qYYjFS0>
- ლეველენი ტ. (2017), პოლიტიკური ანთროპოლოგია - შესავალი (მესამე გამოცემა). ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის უნივერსიტეტის გამომცემლობა. (თავი - 6)
- საქართველოს კონსტიტუცია <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/30346?publication=36>
- NDI: საზოგადოების განწყობა საქართველოში, 2021 წლის ივლისი <https://caucasusbarometer.org/ge/nj2021ge/factsheet/>
- NED: თბილისის გამოკითხვა საჯარო პოლიტიკის შესახებ, 2021 წლის აგვისტო <https://caucasusbarometer.org/ge/da2021ge/codebook/>
- ISFED: გამოკითხვა საარჩევნო პროცესებთან დაკავშირებით, 2021 <https://caucasusbarometer.org/ge/is2021ge/codebook/>
- ცენტრალური საარჩევნო კომისია (ცესკო) <https://cesko.ge/> (for.ge), გ. ბ. (2016). *For.ge*. <https://cutt.ly/hJtzT5r>
- Brooks C., Nieuwbeerta P. & Manza J. (2006). *Cleavage-based voting behavior in cross-national perspective: Evidence from six postwar democracies*. Social Science Research. <https://cutt.ly/1JtzUgj>
- Diener, E. (2020). *Subjective well-being: the science of happiness and a proposal for a national index*. <https://cutt.ly/hJtzOZ3>
- IDFI. (2021 წლის 3 დეკემბერი). *დემინფორმაცია და არჩევნები – 2021 წლის ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნების შეჯამება*. <https://cutt.ly/TJtzSN5>
- International Churchill Society* . (2016 წლის 25 February). *მოპოვებული THE WORST FORM OF GOVERNMENT*: <https://cutt.ly/xJtzGt9>
- Lazarsfeld P.F, Berelson B. & Gaudet H. (1944). *The people's choice: How the voter makes up his mind in presodental campaign*. New York: Columbia University press.
- Michael Bruter, S. H. (2020 წლის 26 May). <https://cutt.ly/tJtzJEh>
- T.R Palfrey, K.T Poole. (1987). *The Relationship between information, ideology and Voting Behavior*. American Journal of Political Science. The relationship between information, Ideology and voting behavior: <https://cutt.ly/qJtzKBE>
- Thomas R. Palfrey, K. T. (თ. გ.). *The relationship between information, ideology and voting behavior*. მოპოვებული <https://www.jstor.org/stable/2111281>